

DEO DUCE!
DISSERTATIO ACADEMICA,
DE

V S V
HISTORIÆ PRO-
VIDENTIÆ DIVINÆ,
Cujus

PARTEM POSTERIOREM,

*Ex Consensu & approbatione Ampl. Fac. Philos.
in Reg. Academ. Aboënsi,
Sub PRÆSIDIO*

Viri Maxime Reverendi atque Celeberrimi

D. N. JOHANNIS
BROWALLII,

S S. Theol. Doct. ac Scient. Nat. Prof. Reg. & Ord.
*Placido pie philorophantium examini,
PRO GRADU,*

modeste sollicit

ISRAEL BÖRN,
OSTROBOTNIENSIS.

die III. Maji, Anni MDCCXLV.

Horis pomeridianis, loco consueto.

ABOÆ, Excud JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typogr

Handwritten signature: Israel Börn

Pra. Nobilissimo Generosissimoque

**D^N. GUSTAVO
HELAND,**

SECRETARIO REGIO solertissimo, accuratissimo,

MÆCENATI MAGNO.

Generoso atque Nobilissimo,

**D^N. JOHANNI
HELAND,**

S:æ R:æ M:ris

NOBILI AULICO dignissimo,

PATRONO BENEVOLENTISSIMO.

Ignoscite, Mæcenas & Patrone, quod No-
mina Vestra meditatioincule huic præfigere,
eandemque Vobis dicare ausum. Favor Vester

in literas literarumque cultores plane singularis,
tantum mihi animi addidit: Virtutis quoque
illa Vestrae excellentia, quam publica celebrat
fama, veniam Vos hanc mihi daturus, me
que in clientelam Vestram adoptaturos sperare
jussit. Tenuem igitur hanc opellam, sola argu-
menti dignitate offerentisque pietate commendabi-
lem, sereno vultu accipite, ejusdemque gratia
ac favore Vestro beate auctorem, cujus erit ad
benignum & providum Numen pro felicitate
Vestra, nobilissimaeque Familiae Vestrae perenni
vota fundere calidissima.

Generosissimorum & Nobilissimorum

NOMINUM VESTRORUM.

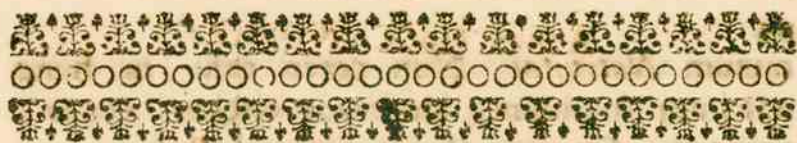
Cultor humillimus

ISRAEL BORN.

Dn. Auctori,
Amico suo CANDIDO.

Gratulor unanimi tibi consuetudine juncto,
Qui probat ingenium qui l' suada manusque valebit,
In revelando pie causas, caligine meras,
Provida quid sit cura DEL, quem praestet & usum,
Dignius, hoc s'opbe, quid doceas, Quid Pulpita Sacra?
En flores Pindi, en fragrantia mella Zonis,
Hinc, Epicure, Tibi meliorem collige mentem,
Insaniens caeco tribuis fato orbis habenas,
Ex nihilo quot res produxit summa Potestas,
Totque sui statuit testes mundi ipse Minarcha.
Omnia sustentant se, si sese ipsa crearunt;
Illa potentia non minor est. quam postera Virtus.
Maxima cum minimis moderantur in ordine pulcro.
Omnia presentem convincunt esse Regentem.
Discite, mortales, cure non fidere vestrae;
Prospicit omne bonum nobis bicce Arbitrator orbis,
Praecipuumque gerit nostri curam DELS, & quid
Quod movet obtusos per tot miracula sensus,
Quod superare juvat nos montes mille malorum;
Quod mala convertens finem jubet esse jucundum,
Ut cognoscentes cura documenta paterne,
Clementem summi celebremus honore Jehovaham.
Talia cum, Mi BJRK/ doceat Tua Musa perita
Clara novo post hac dicetur nomine Daphnes

app'ausit
GABRIEL HESPEREN.

Postquam, in parte priori, prælibatis nonnullis de usu historiae in genere, necessitatem historiae providentiae Divinae probavimus, eandemque adhuc desiderari notavimus; ad ipsam deinde tractationem accedentes, Numinais dispositionem, rerumque conservacionem ac gubernacionem tam in genere, quam præcipue quod ad tria naturæ Regna observavimus, indicavimusq; simul usus quosdam ex melliflua hac doctrina manantes; sequitur, ut jam ad hominem rerumq; humanarum varias circumstantias nos conferamus. Aperit sese hic nobis immensus providentiae Div. oceanus, in cujus nos litore constituti, myopes licet, infinita observamus sapientiae & bonitatis Divinae documenta; quorum hic loci, brevitatibus causa, plurimam partem prætereuntes, nonnulla tantum eaque generaliora momenta adducemus. Occurrit autem, omnium primo ho-

minum *Nativitas* Non cæco casu in hunc nascimur mundum; ducentos circiter annos, antequam Cyrus in hanc ederetur lucem, eum suo vocavit DEUS nomine, magnisque rebus gerendis destinavit. Et. XLV. & Just. libr. I. cap. 4.

Et quamvis tanta, tamque luculenta Providentiæ indicia se non manifestent circa omnium nativatem, concludimus tamen, jure merito, que cum Celeber, Reinbeckio ex hujusce modi exemplis ad benignam DEI Providentiæ, circa omnium nascendi sortem; cum & æqua sit apud DEUM non natorum hominum conditio, adeoque æqualis cura, & maximus intercedat nexus inter circumstantias geneseos & subsequens vitæ curriculi. Attentione porro dignum est, quod cum mares pluribus exposti sint periculis quam foeminae, plures etiam nascantur; licet propagationi generis humani minor eorundem numerus sufficere videatur. Observari præterea meretur providentiæ consilium circa infantum diversa ingenia, quibus omnimode humani generis commodis prospicitur, & ex quibus innotescit, quale olim vel ample-

urus sit, vel saltem amplecti debeat unus-
quisque vitæ genus. Haud proinde inepte Cicero in Orat. pro L. Man. cap. 14. de Cn. Pompejo pronunciat, quod Divino consilio natus sit ad bella conficienda.

Concessit DEUS omnibus hominibus voluptatem sciendi, & cum aliis, quæ norunt, communicandi; ita tamen dispensat dotes, ut unus ad hoc, alter ad aliud functionis genus sit aptissimus; adeo ut omnes artes & scientiæ habeant suos cultores aptos, natos factosque. (*)

Qui itaque DEI providam curam circa nati-
vitatem suam agnoscere didicit, non queritur se natum esse hoc tempore & loco, ab hisce & non aliis parentibus; sed DEO O. M. se subiectis, consilium eius libenter ac sine mur-
muratione sequitur, eoque ipso evitat peccata Jobi, Jeremæ, aliorumque, qui natalibus suis maledixerunt, vel cum Polycarpo, sua sorte minus contenti, exclamaverunt: O! DEUS, in que tempora nos reservasti.

Parentes quoque aliæ, quorum interest, dum animadvertunt quibus negotiis Providentia aptum reddidit hunc vel illum infantem, non

eligunt ipsi, invita, quod dicitur, Minerva;
vix genus aliud, quam quod cum natura ejus
ac indole congruit; quod dum perspexerint, il-
lud ut vocationem venerantur Divinam; nec
ex quovis, ut fertur proverbio, stipite Mercu-
rium fingere conantur.

(*) Morhoff. Polyb. libr. I. cap. 12. §. 2.

Sunt, qui fulminea ingenii vi omnia pervum-
punt, quorum animus in speculo positus, uno
quasi intuitu, omnia simul comprehendit;
quasi non sensuum ministerio, non Syllogismorum
adparatu ad intelligendas res indigerent, sed
geniorum instar omnia pervaderent quasi &
absorberent. Ita qua tardius assequuntur alii,
longisque præceptionibus circumducti, illi qua-
si volatu uno transmittunt, omniaque ipsi per-
cipere videntur; vidimus ad certas disciplinas
quosdam quasi divinitus incitatos, ea in his
confecisse spatia, ut in prodigium illa res tra-
heretur. Fuisse ad varias artes liberales, me-
chanicas, statuariam, graphicam, Poësin,
Mathesin, Chirurgiam, quasi a natura
facti: ut nullis usi Doctoribus, ipsi alias sim-
plices, plebei, rustici, non raro etiam oculis

*lorum ac lingua usu destituti, ipsos in illis re-
bus artifices superarent.*

§. VI.

Qui porro in progressu vitæ adtendit ad gubernationem summi rerum Arbitri circa hominum fata, is, modo perspicacia observandi, piaque mente gaudeat, confitebitur, DEUM melius hominibus consulere, quam ipsi vel intelligunt vel sepe optant; Immo, non solum optatis concedit meliora, verum etiam plura & constantiora bona. Unusquisque cui factis & luminis & bonæ mentis fuerit ad observandum ea, quæ proprium vitæ curriculum subministravit, benignæ providentiæ documenta, insignem huc conferre poterit symbolam exemplorum, quæ sapientem Numinis benevolentiam confirmant. De iniquioribus quidem factis & fortuna noverca multi conqveruntur; sed illi vitæ suæ systema non intelligunt; divinos fines & agendi rationes ignorant; omnia proprio sensu & cerebello dijudicant, & passionis dominantis gustu metiuntur. Sed & aliorum iudicio, inqvies, non æqua omnium sors est; Multi e. g. prope dormientes dicescunt enormiter; alii sum-
mo

mo nisu opes quaerunt, nulli labori parcunt, omnem adhibent industriam & prudentiam, spem tamen eorum fallit eventus. Boni viri saepe officium aliquod ambientes, repullam patientur, mali vero saepe emergunt; sed si attendemus ad exitum, optime cum illis accidit, qui directionem Divinam venerantur, ejusque ductum sequuntur. Neutrorum nos intima cognoscimus; neminem aliorum iudicia vel felicem vel infelicem reddunt, sed propriae mentis constitutio; compensatur externorum honorum defectus aliis & potioribus, sive naturae sive gratiae; pax animi immensis magis valet divitiis & honoribus; succedet tempus, quo prudentes & scientes facti homines infinita meliora iudicabunt, quae sibi obtigerunt, quam quae optarunt. Nemo adeo poterit iure dicere: Nihil accepi.

Advertamus ulterius mentem ad facta actiones hominum morales consequentia. Decernunt saepe homunciones hoc aut illud facere; rationes etiam habent cur actionem decernant & instituant; quae, ubi libertate homines gaudent, in foro divino vel bonae vel malae habentur.

habentur; effectus autem decreti ac inepti & boni & mali providentiam arguit divinam. Inexpectati scilicet sequuntur exitus; stupescunt mali, & boni agnoscunt vias Domini non esse hominum & contra.

Edocemur quoque ex historia Providentiæ, justitiæ Divinæ dispensatione fieri, ut non solum poena naturalis & poeniva peccatum sequatur; sed etiam ut iisdem, quibus peccavimus, scilicet plectamur. Cum porro vix aliquid mali poenæ exemplum proficere possit, quod non simul sapientiam & bonitatem summi Gubernatoris arguat, discimus venerari sapientiam Dei, quæ ex malis bonum aliquod elicere potis est. Fata denique adversa, cum viam sternant ad longe plura prospera, fiduciæ in Deum motivum habemus maximum. Quod si quis urgere adhuc velit, quod vulgo in hoc argumento obijci solet, experientiam, ut plurimum, docere, horum conditionem esse, ut mala quævis patiantur, & malorum scilicet hominum, ut omnifruantur felicitate? Illis, quæ antea dicta sunt, responsionis loco addimus: (a) non omnis est bonus qui talis habetur, (b) nec omne malum

30
revera malum est, quod ita adparet, & (v)
homines mali in altum sepe tolluntur, ut la-
psu graviori ruant. Nihil ergo hinc sequitur al-
liud quam, cum fortuna prospera malorum acti-
onum quandoque comes sit, omnes commoneri,
ne rebus secundis nimium tribuant, multo ni-
nus illis fidant, animove sine elato; probis-
que præterea alia majora bona, attributis Divi-
nis convenienter expectanda deberi & in
hac & in futura vita. Quod si remanere cuiquam
adhuc nodus aliquis videatur, Psalm. LXXIII.
is velim consulat, & simul bene perpendat,
quam nos in rebus divinis valde cœcutimus;
adeo ut, si uspiam, certe hic omnis nostra sci-
entia verbum sit defectivum, cujus ultima clau-
sula: *cetera desiderantur.*

§. VII.

SI DEI provida cura circa civitatem nostram
versatur fatæque vitæ dirigit, certe ne-
que ultimam vitæ nostræ scenam deserit, quæ
moriendi unius cujusque sortem concernit; mors
enim omnem terminat calamitatem. Quod
quidem, revelationis licet lumine destitutus, sub-
obscurè vidit, eamque ob causam asserit Cice-
ro

ro, sapientum mortem esse a DEO immortaliter
 constitutam, non supplicii causa; sed aut ne-
 cessitatem naturæ, aut laborum ac miseriarum
 quietem esse. Et alio loco: turpis, inquit, "
 mors & misera sapienti accidere nequit."
 Nulli igitur dubitamus, quin proborum &
 vitæ terminus & mortis ratio peculiari pacto a
 DEO providente regatur; id quod insigni piis
 solatio est. Sed versatur quoque Providentia
 circa vitæ improborum finem: Multi pessima
 quævis molientes a Libitina improvise sollicitan-
 tur. Sapientissimi quoque & benevolentissimo
 Providentiæ consilio nuntur, quod impiis vita sub-
 inde concedatur longior; & namq; gratiæ illis janua
 diutius, beneplacito divino, aperta relinquitur, & piis
 probandis aliisq; impiis castigandis intervium. Un-
 de iterum magnum de hac veritate convictis sola-
 tium; semper enim illi bene est, qui omnibus, quæ
 sibi accidunt acquiescit, certus nihil esse quod
 non debeat benignæ DEI gubernationi. Quod
 si quis a partium alienis studio & acumine judi-
 cii debito præditus, historiam vitæ suæ in or-
 tum progressum, & ad exitum usq; cum genuinis
 omnibus circumstantiis consignare vellet, foret

id luculentissimum exemplum, unde pareret, quam infiniti numero innotescere possent Providentiae radii, qui nunc absconduntur, si justam ejus haberemus historiam.

§. VIII. (*)

Perscrutantibus historiam populorum integrorum imperiorumque, plurimae variaeque nobis obveniunt mutationes, quarum licet multae ut plurimum, ex causis civilibus atque moralibus evenire videantur, gubernationem tamen sublimiorem, subesse peritissimi rerum politicarum fatebuntur. (**). Aliae vero tam manifeste a directrici superiori manu dependent, ut de eo vel qui talpa caecior est dubitare nequeat. Quotidiana loquitur experientia, effectu saepius carere callidissima consilia, & e contrario ea felicissimos consequi exitus, quae non tam consilio, quam impetu quodam suscipiuntur. Cumque DEUS ob peccata imperio alicui interitum intendit, excecantur prudentissimi consiliarii, ut salutaria nec inveniant, nec admittant consilia. Cum autem summus rerum Imperator incepta alicuius reipublicae secundare voluerit, prospicit ei vi-

ros, quibus ad res bene gerendas fortuna ad-
 juncta est diuinitus, quorumque voluntatibus ci-
 ues non modo adstant, socii obtemperant;
 sed etiam venti tempestatesque obsecundant,
 ut Cicero eleganter loquitur in Orat. pr. L.
 Man. Cap. 16.

Preces igitur fundendas, hinc discimus,
 pro flore regni ad Directorem imperiorum,
 cujus nutu reges & creantur & remo-
 ventur, & a quo civitatis est felicitas
 vel aduersa fortuna. Qui hanc gubernationem
 intelligit, in publicis quoque calamitatibus bo-
 no potest esse animo, uberrimosque fructus ex o-
 mnibus vicissitudinibus colligit; interque alia
 discit, non plus, quam fas est, tribuere causis
 secundis (***)]

(*) *Jaques Benigne Bossuet in suo Discours sur
 l' Histoire universelle part. 2 pulcherrimo ausu
 consilia & gubernationem Providentiæ circa re-
 volutions in Monarchiis sacris explicare ad-
 gressus est; ad quem libellum, qui alias plurima,
 eaque pulcherrima nobis suppeditare posset, Le-
 ctorem B. festinatione coacti remittimus.*

(**) *Conringius libr. de Civ. Prudent. cap. 4.*

non sine ratione queritur: perquam pauci histori-
 citi illam divinorem causam iusta commemo-
 ratione prosequi solent: quidam de industria
 hoc videntur agere, ut excutiant lectorum ani-
 mis ⁱⁿ ~~in~~ curam: quod tamen Machiavellus,
 minime omnium ceteroquin religiosus, adverte-
 re potuit.

(***) *Ampl. Praesidis Gaud. Mus. Fenn. p. II.*
 Quando attendimus ad ea, quae ex rerum
 gestarum monumentis colligi possunt, historia
 Providentiae divinae fragmenta, haud difficul-
 ter observamus, aqua quasi mensura populus
 gentibus distributa esse non tantum illa dona,
 quae ad veram felicitatem quam maxime perti-
 nent, sed etiam illa, quae minoris ad beatitudi-
 nem sunt momenti, quae sola fere opini-
 one nituntur. Ita e. gr. videmus fortitudinem,
 bellique fortunam tamquam per vicis ad alias atque
 alias gentes migrasse, quae tractu temporis victos
 tandem victores evasisse, atque contra, terras
 triumphales servitutis iugo subditas esse. Et pau-
 lo post: quapropter discamus Providentiae ve-
 stigia scrutari sollicitè et reverenter, quae ju-
 rissimum lance dona sua et fortunam in terris
 dii

dispensat & distribuit, in pietate quippe & veneratione Numinis maximum consistit, quod ex cunctis studijs hujus mundi reportamus, lucrum.

§. IX.

Sed transeamus jam ad Ecclesiam, tabernaculum DEI, ubi nobis Providentiæ Div. illustre quam maxime theatrum patet. Circa N. T. initia curavit DEUS bonis literis mentes excolendas, quod lucis Evangelicæ progressui plurimum favit; facile enim intellectus exercitatus & excultus literis, religionem Christianam superstitioni ethnicæ præferet. Methodus autem, quæ posterioribus sæculis invaluit barbaras gentes armorum vi & metu convertendi, parum cum religionis indole convenit. Cum vero Græci cultissimi omnium essent, eorundem lingua erudita communis quodam modo fuit; eoque ipso propagationi Evangelii aptissima; Novum igitur Testamentum eadem lingua scriptum, a pluribus legi ac intellegi potuit. Observamus etiam ex historia ecclesiastica, quod DEUS singulis nationibus æqualem quasi evangelicæ lucis mensuram concesserit, diversis licet temporibus, ob sanctas & justas

rationes, nec simul & semel, aut iisdem modis & sub iisdem circumstantiis. Subjecta donis administrantibus instructa nusquam tere desiderantur; vidimus quoque & bellandi cupiditatem & discedendi, atque peregrinandi, dirigente DEO, sancto huic scopo inservire debuisse. Maxime illustris est Evangelii propagatio facta contrariis frustra omnibus humanis viribus & conservatio ecclesie ubi sepe hominibus visa est impossibilis: e. g. post Diocletian^{am} persecutionem facte inscriptiones ita mentitæ sunt: **DIOCLETIANUS JOVIUS & MAXIMIANUS HERCULEUS CÆSARES AUGUSTI AMPLIFICATO PER ORIENTEM & OCCIDENTEM IMPERIO ROMANO & NOMINE CHRISTIANORUM DELETO QVI REMPUBLICAM EVERTEBANT, &c.**

DIOCLETIANUS CÆSAR AUGUSTUS GALLERIO IN ORIENTE ADOPTATO SUPERSTITIONE CHRISTIANORUM UBI QVE DELETA & CULTU DEORUM PROPAGATO, &c. Bassac. Socrate Chrestien p. 25. seq.

Providam DEI curam circa conversionem impiorum & fidelium confirmationem experientur

tur omnes adtentii. His Providentiæ monimen-
tis addimus reformationem B. Lutheri, quam
si quis animo expendit Christiano, aliquid di-
vini in hoc sanctissimo negotio agnosceret. Licet
vilis fuerit Monachus, ea tamen, DEO propi-
tione, patravit, quæ superant hominum maximorum
consilia & vires, cœlestem veritatem post diutur-
nas tenebras in lucem protraxit. Prorsus divi-
nam existimandum, quod cum in apicem
emergens evangelium tota Pontificiorum natio
magna Principum potentia subnixâ omni-
bus modis premere & quasi suffocare con-
tenderet, eandem promoverint maxime, vires in-
crescendi suppeditaverint. Lutherus adversus furores
mundi imperterritus semper nihilo minus stetit & in
sola divina ope spem omnem ponebat, nullam caus-
sæ, quæ DEI erat, ruinam veritus si vel univer-
sus orbis illabatur. Hæc Providentiæ documenta
Saubertus & Danhaverus annotaverunt cfr. Rec-
kenbergii Hist. Ecclest. period. IX. sect. 3. §.
30. Ibit., igitur, inquit, in omnes memori-
as tam memorabile exemplum Providentiæ &
longe venturos posteros docebis, nihil non pos-
se perfici, quod divino susceptum auspicio, De-
oque auctore geritur, §. X.

Prodit se denique sapientissima DEI gubernatio in statu Oeconomico. Tam sapienter terrena dona dispentat DEUS, ut nemo hominum innumerabilium alimentis prorsus destituatur. Cum caritas annonæ uno existit loco, abundat frumentis alter. Quando unum deficit alimenti genus, suppletur aliis ejusdem defectus. Plures homines nascuntur, quam diem obeunt supremum, ut, quasi, suppetant, qui eorum loca occupent, qui per bella, aliosque casus pereunt, atque ut loca inculta inhabitentur. Si eadem celeritate genus jam humanum multiplicaretur ac ante & proxime post diluivium, tellus multitudinem illam non caperet; aliquid ergo commodi ex bellis, perversa dixta &c. maneat. Inter privatas familias modo hæc ad fastigium adscendit, modo alia; modo eadem iterum descendit & cum infima confunditur plebe. Et sic per vices; adeo ut nihil fere perpetuo inter homines magnum, nihil fere semper humile; & solum DEUM maximum, providum Directorem maneat gloria sempiterna.

ANtequam telephonem Meditationi huic nostræ imponimus, Providentiam quoque div. indigitare licebit; quæ versatur circa studia eorumque fata, quæ cum rerum publ: atque regnorum fati magnam habent convenientiam. (*)

Veritas, quamvis sit una eademque, diverso tamen habitu, diversis temporibus incedit. Nunc præferuntur observationes historicæ speculationibus, nunc hæ illis; alio iterum tempore utraq; conjunguntur. Hoc intervallo floret una scientia, alio rursus alia; & tamen singulæ scientiarum partes alicui sunt utui. Singulis seculis & ætatibus prospexit Providentia, ut existerent bonarum artium cultores. Nec secula barbara experta panitus tuere hujus beneficii, quin singula aliquid in commune contulerint bonum. Testis est Chæmia, licet, pro eorum temporum conditione, inculto habitu, clara tamen existit in societatem humanam meritis; curiosissimi peregrinatores plurima gentibus, quæ nobis Barbaræ dicuntur, accepta referunt. Justa quasi sorte unicuique civitati bona ingenia; terris quibuslibet ac temporibus tributa sunt.

Nullus locus est, qui ingenium aliquando non protulit magnum; hinc singulae terrae, singula secula suis eminent inventis. (**)

Crevit autem sapienti ordine eruditio; ne subtiliora prodigerentur rudioribus temporibus, suspitione malarum artium oneranda, eadem maturioribus reservavit Numen. Illustrior adhuc euadit providentia considerantibus plurima easu & fortuna, inventa esse; immo a rudibus litterarum, quod mirandum; ita tamen, ut unum alteri viam straverit & prius sequenti fundamento fuerit & auxilio. Eo minus autem hic scientiarum successionis ordo hominibus debetur, quo magis in futuris coeunt. Sed Providentiam circa studiorum promotionem divinam explicuit plenius Ampl. Dn. Praes. Oratione ante hos sex annos habita; ad quam plura desiderantes remittimus.

(+) *Aliquid divini occurrere in omnibus scientiis, & circa earum inventionem, propagationem atque revolutiones, multis probat luculentissimis exemplis, saepius ante a nobis laudatus Morhof.*

(**) *Cui non deprehenduntur certa in artibus inven.*

41

ventis periodi ☉ revolutiones? Nostra secula
divinum typographia beneficium habuerunt,
quod ab omni aeo fatali quodam sigillo ab-
sconditum fuit. Illa pulveris pyrii ars quoque
nunc in lucem prodit, quasi orbis extremo
incendio pralueret. Idem cap. XII. §. 4.

§. XII.

Sed nos tandem, cum celeberr. Morhofio,
manum de hac tabula, ad illum Dei digi-
tum, qui flammis characteribus sapientiam suam
apostolorum animis inscripsit, intendimus. Inde
nos ardentissimis precibus eius illud, sine quo
ἐπιπέχια sua deest scientiis, spiritus ille venit,
qui nos ducet in omnem veritatem & per or-
bium caelestium ἐγκυκλοπαίδειαν aliquando circum-
ducet; Ille nos Philosophos faciet, sapientiam,
quæ hominibus stultitia est professos; Mathema-
ticos, qui longitudinem, latitudinem, altitudi-
nem Amoris divini metiantur; Politicos, qui
πολίτευμα suum in caelis quarant; Grammaticos &
Oratores, qui aliquando ῥήματα ἀρήτα intelligant;
Poetas & Musicos, qui τραγῳδίῳ suum cum omni-
bus beatarum mentium choris insonare nunquam
desistant.

TIBI

O! cunctarum Rerum Moderator, sit Soli Laus &
Gloria Sempiterna!

Clarissime Da. CANDIDATE,

Summum Numen semper & ubique ut vene-
rari debemus, ita agnoscere possumus; ceu Cre-
atorem, quando ad primum ortum omnium re-
rum respicimus; ceu Moderatorem, quando sa-
pientissimam earum gubernationem contemplantur.
Quem autem fructum pius observator ex attentio-
ne ad vestigia & documenta Providentia divina
capere possit, hoc Tu, Cla. Dn. Candidate, in
egregiis Tuis Dissertationibus optime explicasti.
Argumentum omnibus hominibus est utilissimum,
Christianis dignissimum. Omnes igitur Candidi
laudant opus hoc laudant eruditionem, virtutem
atque pietatem Tuam. Gratulor & ego Tibi
labores Academicos feliciter exantlatos, lauream-
que, qua Te propediem videbimus exornatum.
Faveat ulterius providentia Numinis benignissima
honestis Tuis conatibus in his terris, & tandem,
deposita laurea terrestri, heet Te corona vita im-
marcescibili!

Sic sincero animi affectu
gratulatur.

Otto R. Nordstedt.